

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2013/74
Karar Sayısı : 2013/143
Karar Günü : 28.11.2013
R.G. Tarih-Sayı : 09.05.2014-28995

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Bakırköy 13. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 11.1.2011 günlü, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 55. maddesinin birinci fıkrasının “*Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilemez.*” biçimindeki ikinci cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Sigortalı işçi olarak çalışan davacının, iş kazasından kaynaklanan zararlarının tazmini istemiyle işveren aleyhine açtığı tazminat davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren 55. maddesi şöyledir:

“Belirlenmesi

Madde 55- Destekten yoksun kalma zararları ile bedensel zararlar, bu Kanun hükümlerine ve sorumluluk hukuku ilkelerine göre hesaplanır. ***Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilemez.*** Hesaplanan tazminat, miktar esas alınarak hakkaniyet düşüncesi ile artırılmaz veya azaltılamaz.

Bu Kanun hükümleri, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine ya da kişinin ölümüne bağlı zararlara ilişkin istem ve davalarda da uygulanır.”

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine dayanılmış, Anayasa'nın 49. ve 60. maddeleri ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İhtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 4.7.2013 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatih ŞAHİN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Sınırlama Sorunu

Anayasa'nın 152. maddesi ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, Anayasa Mahkemesine yapılacak başvurular, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlıdır.

Kanun'un 55. maddesinin birinci fıkrasının itiraz konusu ikinci cümlesinde, destekten yoksun kalma ve bedensel zararların tazmini davalarında, kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacı taşımayan ödemelerin, zararın belirlenmesinde gözetilemeyeceği; zarar veya tazminattan indirilemeyeceği belirtilmiştir.

Buna göre, destekten yoksun kalma ve bedensel zararlara ilişkin tazminat davalarında, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu gereğince iş kazası geçiren sigortalıya yapılan ödemelerin işveren veya üçüncü şahıslara rücu edilemeyen kısmı ile haksız fiil nedeniyle zarar gören şahsa ifa amacı taşımadan yapılan bağış veya yardımların, tazminat hesabında indirim konusu yapılması mümkün değildir.

Mahkemede görülmekte olan dava, iş kazası geçiren sigortalı işçinin, iş kazasından kaynaklanan zararlarının tazmini istemiyle işveren aleyhine açtığı tazminat davasıdır. Mahkemenin Anayasa'ya aykırılık iddiası, 5510 sayılı Kanun gereğince SGK tarafından sigortalı işçiye yapılan ödemelerden işverene rücu edilemeyen kısmın, tazminat hesabında indirim konusu yapılamamasına yöneliktir.

SGK'nın sigortalı işçiye yaptığı ödemelerin işverene rücu edilemeyen kısmının, işverene karşı açılan tazminat davasında indirim konusu yapılamaması ise kuralda yer alan “*Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile...*” ibaresinden kaynaklanmakta olduğundan, itiraz konusu kuralın kalan bölümünün davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

Bu nedenle, Kanun'un 55. maddesinin birinci fıkrasının, “*Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilemez.*” biçimindeki ikinci cümlesine ilişkin esas incelemenin “*Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile...*” ibaresiyle sınırlı olarak yapılması gerekir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, Kanun'un, her türlü haksız fiile dayanan bedensel zararların tazmini davalarının yanısıra, iş kazasından kaynaklanan tazminat davalarında da uygulandığı, itiraz konusu kuralın, iş kazası nedeniyle mağdur olan sigortalı işçiye, aralarında bir fark olmadığı hâlde sigortalı olmayan haksız fiil mağdurlarına nazaran daha fazla tazminat ödenmesine sebebiyet verdiği, işveren konumundaki davalıların da işveren olmayan davalılara göre daha fazla tazminat ödemesine neden olduğu, bu durumun eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı, öte yandan işverenin, işyerinde meydana gelebilecek her türlü kaza için SGK'ya iş kazası ve meslek hastalığı primi ödemesine rağmen iş kazasından dolayı işçi veya hak sahibi yakınları tarafından aleyhine açılan tazminat davasında da ayrıca tazminat ödemeye mahkûm edilmesinin sosyal hukuk devleti ilkesi ile çeliştiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6216 sayılı Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 49. ve 60. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

5510 sayılı Kanun'un 18., 19. ve 20. maddelerinde, hizmet akdi ile bir işverene bağlı olarak çalışırken iş kazası geçiren veya meslek hastalığına maruz kalan sigortalı işçi ile hak sahibi yakınlarına yapılacak yardımlar düzenlenmiştir. Buna göre, sigortalı işçi, iş kazası sonucu meslekte kazanma gücünün en az % 10 veya daha fazlasını yitirecek şekilde bedence veya ruhça bir arızaya uğradığı takdirde kendisine, ölümü halinde hak sahibi yakınlarına SGK tarafından gelir bağlanacağı gibi çalışmadığı dönem için de geçici iş göremezlik ödeneği ödenecektir.

İş kazası veya meslek hastalığı işveren veya üçüncü bir kişinin kusurlu davranışı sonucu meydana gelirse SGK, işçiye veya hak sahibi yakınlarına yaptığı ödemeleri 5510 sayılı Kanun'un 21. maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde iş kazasında sorumluluğu bulunanlara karşı açacağı rücu davası yoluyla geri alma hakkına sahiptir. Ancak, kazanın oluşumunda sigortalı işçinin de kusuru varsa, işçinin kusuruna yansıyan sosyal güvenlik ödemeleri rücu edilemeyecektir.

Kanun'un 55. maddesinin birinci fıkrasının itiraz konusu ibarenin de yer aldığı ikinci cümlesi ise rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemelerinin, iş kazası nedeniyle zarara uğrayan sigortalı işçi veya hak sahibi yakınları tarafından iş kazasında sorumluluğu bulunanlar aleyhine açılan destekten yoksun kalma ve bedensel zararların tazmini davalarında, tazminattan indirim konusu yapılamayacağını düzenlemektedir. Buna göre, SGK tarafından iş kazası geçiren sigortalıya 5510 sayılı Kanun gereğince yapılan ödemelerin iş kazasında sorumluluğu bulunanlara rücu edilebilen kısmı tazminattan indirilebilecek, rücu edilemeyen kısım ise tazminat hesabında dikkate alınmayacaktır.

Anayasa'nın 2. maddesinde nitelikleri belirtilen sosyal hukuk devleti, insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirmek ve ekonomik önlemler olarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözetten devlettir.

Anayasa'nın 49. maddesinde, Devletin, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı; 60. maddesinde de, herkesin, sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu belirtildikten sonra Devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alacağı ve teşkilatı kuracağı ifade edilmiştir.

Sosyal güvenlik, bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin, kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerini en aza indirmek, ayrıca sağlıklı ve asgari hayat standardını güvence altına alabilmektir. Bu güvencenin gerçekleştirilebilmesi için sosyal güvenlik kuruluşları oluşturularak kişilerin, yaşlılık, hastalık, malûllük, kaza ve ölüm gibi sosyal risklere karşı asgari yaşam düzeylerinin korunması amaçlanmaktadır. Kişilere sağlanan bu anayasal güvencelerin yaşama geçirilebilmesi için Devlet tüm çalışanlara sosyal güvenlik hakkını sağlamak ve bunun için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Devlet, vatandaşların sosyal güvenliğini sağlamaya ilişkin görevlerinin bir kısmını SGK aracılığıyla yerine getirmektedir. SGK yaptığı yardımlarla, Anayasa'nın 60. maddesinin, tüm yurttaşlar yararına Devlete yüklediği sosyal güvenlik hakkını sağlama ödevini yerine getirdiği gibi Anayasa'nın 49. maddesinin ikinci fıkrasıyla, çalışma hayatı ve çalışanlar yararına Devlete yüklenen ödevlerin de bir bölümünün gerçekleşmesini sağlamaktadır. SGK'nın bu işlevlerini yerine getirebilmesi ve sosyal sigorta yardımlarının yetersiz kalmaması için, 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesinde sigortalı ve işveren primleri yönünden Devlet tarafından desteklenmesinin usul ve esaslarına yer verilmiştir.

Bu bağlamda, bir iş kazası nedeniyle belirli bir süre çalışamayacak olan sigortalı işçiye ekonomik bir güvence sağlamak amacıyla 5510 sayılı Kanun gereğince yapılan yardımlar sosyal devlet olmanın gereği olup işveren veya üçüncü kişilerin iş kazası nedeniyle işçiye karşı sorumlu oldukları tazminat borcunu ikame amacı taşımamaktadır. Bu nedenle, iş kazasından zarar gören sigortalı işçi veya hak sahibi yakınlarınca, kazada sorumluluğu bulunanlar aleyhine açılan tazminat davalarında, işveren veya üçüncü şahıslara rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemelerinin zarar veya tazminattan indirilmemesine yönelik itiraz konusu kuralda sosyal hukuk devleti ilkesi ile çelişen bir yön bulunmamaktadır.

İş kazası ve meslek hastalığı primi işveren tarafından karşılanmakta ise de hiç kimse kendi kastı veya kusuru ile başkasının ölmesi veya sakat kalması sonucunda meydana gelen zararlara karşı, sosyal sigorta yoluna başvurarak tazminat sorumluluğundan kurtulamaz. Böyle bir tutum, sosyal sigorta sisteminin amacına aykırı düşeceği gibi sigorta primi ödeyerek zararı karşılama yoluna başvuran işverenin, işçinin canına veya sağlığına zarar gelmesini önleme ödevini yerine getirmede gerekli özeni göstermekten kaçınması sonucunu da doğurabilir.

Diğer yandan, SGK'nın iş kazası geçiren sigortalı işçi veya hak sahibi yakınlarına yaptığı ödemelerin 5510 sayılı Kanun'un 21. maddesi uyarınca işverene rücu edilebilen kısmı tazminat davasında indirim konusu yapılabildiğinden, işverenin aynı kaza nedeniyle SGK'ya ve sigortalı işçiye mükerrer tazminat ödemesi de söz konusu değildir.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen “*kanun önünde eşitlik*” ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu

ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

İtiraz konusu kuralla, iş kazası nedeniyle zarara uğrayan sigortalı işçiler tarafından açılan tazminat davalarında, sigortalı olmayan haksız fiil mağdurlarınca açılan tazminat davalarına göre farklı düzenlemeler öngörülmesi tamamen mağdurların hukuksal durumundan kaynaklanmaktadır.

Bilindiği üzere işçi statüsündeki sigortalılar, çalışmalarında 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olup işçi ile işveren arasındaki hak ve yükümlülükler tarafların özgür iradesi ile belirlenen iş akdine dayanmaktadır. İşçilerin sosyal güvenlikleri ise kısmen sosyal sigorta kapsamında yer alan kimseler tarafından prim ödemek suretiyle finanse edilen ve Devlet eliyle yürütülen zorunlu sigorta sistemiyle sağlanmaktadır. Dolayısıyla, belirli bir sosyal güvenlik sistemine tâbi olarak çalışan sigortalı işçilerin içinde bulundukları hukuksal durum ile diğer haksız fiil mağdurlarının hukuksal durumları farklı olduğundan bunların ayrı kurallara tâbi tutulması eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 10., 49. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

11.1.2011 günlü, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 55. maddesinin birinci fıkrasının;

A- “Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacını taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilemez.” biçimindeki ikinci cümlesine ilişkin esas incelemenin, “Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile...”ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B- İkinci cümlesinde yer alan “Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

28.11.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Haşim KILIÇ	Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ